

Sarita Vujković
Akademija umjetnosti, Univerzitet u Banjoj Luci

PUNKTUMI – ZBIRKA INOSTRANE UMJETNOSTI MUZEJA SAVREMENE UMJETNOSTI REPUBLIKE SRPSKE

Monografska publikacija pod nazivom *Punktumi – Zbirka inostrane umjetnosti Muzeja savremene umjetnosti Republike Srpske* objavljena je prilikom prvog javnog izlaganja Zbirke kao samostalne cjeline koja obuhvata djela stranih umjetnika. Autorka glavnog raspravnog teksta je prof. dr Lidija Merenik koja je svojom stručnom i naučnom elaboracijom omogućila prvu valorizaciju ove po mnogo čemu heterogene zbirke, kao i neophodnu selekciju i izbor reprezentativne grupacije radova koji čine izložbu. Pripremi izložbe i monografske publikacije koja je prati prethodila je sistematska obrada Zbirke, kao i zahtjevan rad na prikupljanju podataka o djelima i autorima koje je prikupila i obradila viša kustoskinja Žana Vukićević, autorka biografija umjetnika.

Izložba „Punktumi – Zbirka inostrane umjetnosti“ priređena je u Muzeju savremene umjetnosti Republike Srpske u Banjoj Luci tokom perioda od 22. aprila do 30. avgusta, a povodom obilježavanja 2018. godine, koju je Evropska komisija proglasila godinom evropskog kulturnog nasljeđa ističući slogan „Naša baština – gdje se prošlost susreće sa budućnošću“, ukazujući na bogatu i raznovrsnu kulturnu baštinu Evrope i težnju da se poveže sa današnjim vremenom. Iako je riječ o zbirci koja obuhvata više od 360 umjetničkih dijela, za ovu priliku izabrano je sto umjetničkih djela i osamdeset autora iz sedamnaest evropskih zemalja (Austrije, Belgije, Bugarske, Velike Britanije, Gruzije, Italije, Irske, Mađarske, Norveške, Njemačke, Poljske, Rusije, Turske, Francuske, Češke, Švajcarske i Španije). U zbirci se nalaze djela značajnih evropskih autora čije je djelovanje obilježilo evropsku umjetničku scenu druge polovine dvadesetog vijeka. Izdvajajući samo neka imena kao što su: Oto Pine (*Otto Piene*), Ginter Iker (*Günther Uecker*) i Hajnc Mak (*Heinz Mack*) iz grupe „ZERO“, Fridensrajh Hundertvaser (*Friedensreich Hundertwasser*),

Hans Hartung (*Hans Hartung*), Pjer Alešinski (*Pierre Alechinsky*), Stenli Vilijam Hejter (*Stanley William Hayter*), Žan Mesažije (*Jean Messagier*), Cao Vu–Ki (*Zao Wou–Ki*), Šoiči Hasegava (*Shōichi Hasegawa*), Jase Tabučić (*Yasse Tabuchi*), Antonio Virduco (*Antonino Virduzzo*) ukazuje se na bogatu evropsku baštinu, ali i zaostavštinu koja je danas snažan podsticaj za budući razvoj Muzeja savremene umjetnosti Republike Srpske.

Nažalost ova vrijedna zbirka do sada nije imala priliku da adekvatno bude predstavljena, zbog čega je ostala gotovo nepoznata široj javnosti. Zato je osmišljen poseban izložbeni projekat kojim bi se ukazalo na značaj Zbirke inostrane umjetnosti, inicirajući ujedno i promociju evropske kulturne baštine koju čuva ova institucija. To je bila i prilika da ova vrijedna djela dobiju stručnu revalorizaciju, neophodnu konzervatorsko-restauratorsku zaštitu, ali i savremenu muzeološku prezentaciju kulturne baštine koja će u Muzeju inicirati drugačiju komunikaciju sa publikom, podstičući je da istražuje bogatu i raznovrsnu kulturnu baštinu Evrope.

Godina evropske kulturne baštine bila je snažan podsticaj za predstavljanje vrijedne zbirke inostrane umjetnosti koja se čuva u Muzeju savremene umjetnosti Republike Srpske, ali i važan trenutak koji je omogućio da se prisjetimo „Akcije solidarnosti“ koja je okupila brojne umjetnike iz Evrope i svijeta da svojim djelima pomognu obnovu nastradalog grada nakon katastrofalnog zemljotresa koji je zadesio Banja Luku 1969. godine. „Akcijom solidarnosti“, koja je trajala od 1969. do 1975. godine, u Banja Luku je pristiglo više od sedamsto pedeset umjetničkih djela sa prostora bivše Jugoslavije, Evrope i svijeta, što je pružilo značajan temelj za osnivanje institucije, omogućujući početni fundus koji danas čini jezgro Muzeja. (Тошић 1981) Formiranje Zbirke inostrane umjetnosti podstaknuto „Akcijom solidarnosti“ dodatno je obogaćeno i poklonom sa VII Jesenjeg salona, značajne bijenalne manifestacije pokrenute 1962. godine, koja je u svom sedmom sazivu omogućila i I internacionalni salon. (Тошић 1981) Održan je 1975. godine, a okupio je veliki broj evropskih i svjetskih slikara, grafičara i vajara, prvenstveno autora čije je stvaralaštvo vezano za Pariz, povezujući tako umjetnike iz Kine, Japana i drugih krajeva svijeta sa evropskim kulturnim nasljeđem. Zahvaljujući poklonima internacionalnih učesnika Salona, koji su se pridružili „Akciji solidarnosti“, u kolekciji Muzeja sačuvana su brojna djela istaknutih umjetnika, koja po svojoj raznolikosti predstavljaju pravi izazov i za iskusnog istraživača i naučnika.

Autorski tekst profesorke Merenik otkriva iscrpnu analizu koja je dovela do pronalazjenja novih podataka koji su pomogli da se cjelokupna zbirka sagleda u kontekstu evropskih umjetničkih pojava i pravaca poslije 1945. godine, koji su činili vodeće evropske umjetničke tokove u hladnoratovsko doba. Uzimajući u obzir politički i ideološki kontekst vremena u kome su djela nastala, brojnost umjetničkih pojava i njihovu geografsku raznolikost, autorka ističe umjetnički tok koji se može pratiti od anikoničke linije – postenformelnih tendencija, lirske i gestualne apstrakcije, do neoavangardnih tendencija šezdesetih, disidentske umjetnosti, optičke i kinetičke umjetnosti, do primjera ikoničke struje – figuracije pedesetih i šezdesetih, kao i primjera „meke“ soc-umjetnosti koja nastaje i tokom sedamdesetih

u nekim kulturama iza „gvozdene zavjese“. (Мереник 2018, 16) Као посебан раритет Збирке издваја се луминокинетички рад групе *Zero*, поклон нјемачке владе 1975. године, након кога је услједила и донација умјетника који су били везани за париску умјетничку сцену, у чијој умјетности преовлађују енформел, лирска апстракција и гестуално сликарство, и то радова Нјемца Ханса Хартунга, Кинеца Као Ву-Кија, Британца Вилијама Хејтера, Јапанца Хасегаве и Табуџија, Белгијанца Пјера Алешињског, као и других аутора који чине репрезентативно језгро Збирке.

У свом тексту ауторка истаће и чињеницу да се ове године обилеђава и пола вијека од преломне 1968. године – митског доба великих идеала, заноса, тражења политичке, расне, родне и друштвене правде, антирачних покрета и великих преврата у умјетности. (Мереник 2018, 16) Вријеме које је услједило доњело је разочарање, као и маргинализацију његових најзначајнијих носилаца, док су нам симболичне представе, уз успон неконвенционалних умјетничких и изванумјетничких средстава у умјетности, трајно остале. У Збирци су видљива дјела која говоре о помјеранју и проширењу умјетничког поља, визуелна истраживања и програмска умјетност, као и дјелатност групе *Zero*, мађарске *IPARTERV neoavangarde*, водећих protagonista овог времена који су заокружени радом *Žagrļaj* италијанског умјетника Франка Анделија из 1968. године. Овај рад је на неки начин и објединјујући јер нам говори о друштвеној одговорности и ангађованости умјетности у изванумјетничким, првенствено животним питањима, која су нагнала све ове умјетнике да својом одлуком и поклоном постану дио ове интересантне збирке, базиране на солидарности и социјалној коheziji – основним европским вриједностима које пропaгирају помоћ угроженима кроз сарадњу и подршку.

LITERATURA

- Мереник, Лидија. „Пунктуми – Збирке иностране умјетности Музеја савремене умјетности Републике Српске.“ у *Пунктуми – Збирка иностране умјетности*. Бањалука: Музеј савремене умјетности Републике Српске, 2018.
- Тошић, Д. *Акција солидарности ликовних умјетника Југославије и свијета*. Бањалука: Умјетничка галерија Бањалука, 1981.